

Megszívlelendő mondatok, állítások között hallhattuk ezt a két verssort is október 21-én, csütörtökön, a Fővárosi Örmény Klub szokott, havi estjén.

A műsort *Simó József* (a képen) együttese (Mali Kata, Molnár Attila Benedek és maga Simó úr) biztosította Wass Albert életéről és írásából adva szemelvényeket. Az író önmarcangoló, útkereső írásai, és vívódásai különös hangulatúak. Egy gondolkodó ember, akit a történelem nevű komédia elképesztő, kiszámíthatatlan feladatok és kérdések elé állít. Erdélyi kisebbségi lét és valóság, szemben az "anyaország" virtuális kívánalmaival... Világháború, remények és bevonulások szemben az elkerülhetetlen világrendezéssel (amely valóban "elkerülhetetlen" volt, de semmiképpen sem "igazságos"). Nyugati élet kínja ütközött a kényszerből otthagyt hazával, miközben a Tavak könyve szerzője várta, hogy "elvásik a veres csillag"... A nagy figyelmet igénylő szövegeket mezősegi és székelyföldi táncok szakították meg.

Szilágysági példa: etnikumközi konfliktusmegoldás.

Nagy sikernek örvendezett Kolozsváron a másodszer megrendezett **interetnikai konfliktuskezelő program**, amely október 7-10 között zajlott, a református diakóniai központban. A tréninget az Interetnikai Párbeszéd Egyesület, a Márai Sándor Alapítvány rendezte és a PHARE, valamint a TACIS támogatta. A 16 fős csoport tanárokból, szociális gondozókból, történészekből, újságírókból, diákokból állt. Az örménymagyar Baráti Társaság, az "Armenia" képviseletében Fejér Szabolcs II. éves egyetemi hallgató volt jelen. A csoportterápiás tréning célja a szülőktől átörökített előítéletek oldása, a párbeszédre való készítés és a különbségek elfogadtatása volt. A képzés elindítóit, a szlovákiai Huncik Péter és a csallóközi Bordás Sándor pszichológus elmondták: 1996 óta közel ezren vettek részt ilyen jellegű szemináriumokon és jelentősen hozzájárultak Szlovákiában az interetnikai konfliktusok enyhítéséhez. Diploma tanúsítja a képzésben való részvételt. Varsóban Hillary Clinton díjazta a Márai-alapítvány tervezetét, amely a Kelet és Közép-Európa országai közötti együttműködését és az interetnikai problémák megoldását indítványozza.

Szőcs Andrea Enikő írása nyomán a kolozsvári *Szabadság* napilapból

1956. október 23.

A Hidegkúti Galéria adott otthont *dr. Szentpétery Tibor "Ahogy én láttam '56-ot" (forradalmi események Budapest utcáin)* című fotókiállításának. A 43 évvel ezelőtti forradalom évfordulójának előestéjén zsúfolásig megtelt a Galéria a kiállítás megnyitóján. A több mint kétszáz, dokumentumértékű fotóanyagból 70 db került kiállításra, helyszűke miatt. A fotókon a szüleimtől elbeszélésből ismert helyszínek elevenedtek meg kézzelfogható valóságként, döbbenetes hatást keltve. Azt láttam, ami történt. Hitelesen. Nem montírozva. Helyszínek, szereplők, a város: Budapest. A gyermekfejjel átéltek, felnőttként emlékezve. Véres jelenetek, tűz és rombolás fekete-fehéren.

Plakátok, jelmondatok, kiáltványok, újságcikkek, nevek. Ismerős nevek és milyen más megvilágításban, mint ahogyan mi tanultuk, mi középkorúak.

De vajon gyermekeink mennyit tudnak és ismernek ebből? Mert hogy a történelemkönyvekből semmit, az biztos. Szükség van minél szélesebb körben megismertetni az azóta felnőtt generációkkal, hogy minek is köszönhetik az elmúlt 10 évet. Talán elgondolkoznak azon is fiataljaink - de az idősebbeknek sem árt -, hogy mi mindent

köszönhetek, köszönhattünk volna az októberi forradalomnak, ha nem fojtják vérbe belső és külső ellenségek. De legalább most már lehet hitelesen szólni, mert ez is a demokráciához tartozik. Képpel, szóval, írással. Minél több hiteles szó kell, hogy helyre tegye az elmúlt évtizedek hamis beállításait. Ilyen hiteles és bátor szólók, mint dr. Szentpétery Tibor, aki képpel láttatja a történeteket és vállalta évtizedeken keresztül ennek nem kis veszélyét.

A kiállítást *dr. Czaga Viktória* főlevéltáros nyitotta meg értékes gondolataival. A *Nemes* furulya kvartett művészi játéka nagy elismerést váltott ki, nemcsak azért, mert Szentpétery leszármazottak, gyermek és unokák. Jó volt látni és hallgatni őket a nagypapa ünneplésén. A 83 éves dokumentumfotó-művésznek kívánunk még egészségben gazdag hosszú életet, hogy még sok hasonló kiállításon legyen módunk fotóit megcsodálni, eleven történelmünk szereplőit látni.

Másnap *Laki Károly* és családja meghívására közös megemlékezésen vettünk részt a Mátyásföld, Kalitka u. 1. szám alatti néprajzi magánmúzeumban. A több mint háromezer darabból álló magyar néprajzi magángyűjtemény - mely bármikor fogad látogatókat - adott méltó keretet az 56-os megemlékezésnek.

Az ünnep résztvevői főleg társadalmi szervezetek képviselői voltak, akik fontosnak tartották az együttgondolkodást 56 vívmányairól, azok megvalósulásáról. *Szijj Rezső* történezművész történelemórája megnyitó gyanánt - emlékeztető és elgondolkodtató volt; 56 október vég napjai az elbukás és vérbefojtás ellenére ünneplésre kell készítsenek és nem gyászra. Mert ha nem lett volna, akkor nem lenne most sem rendszerváltás, még ha nem is teljes mértékben sikerült is megvalósítani.

Az emlékbeszédek, a közös imádság és a szép zenei műsor, vers mind, mind az ünnep fényét, színvonalát emelte, gyönyörű környezetben. Valamennyiünket az azonosan gondolkodás nagyszerű érzése töltött el, hogy egyre többen vagyunk, akik 56-ot ugyanúgy ítéljük meg, követelve az újkori történelem valóságnak megfelelő feltárását, az igazságtételt.

"Az erdélyi hadsereg" költőjére és vezéreire emlékeztünk Kalotaszegen

Tavaly december 7-én volt 150 éve, hogy az újonnan kinevezett főparancsnok, Bem tábornok megérkezett Erdélybe és átvette a sereg irányítását Czetz János őrnagytól. Múlt év október elején emlékeztünk erre Csucsán a református templomban, ahol a Kalotaszegi Nőszövetség és a Pro Kalotaszeg szervezésében felavattuk *Petrás Mária* iparművész Bemet és Cetzet ábrázoló kerámia domborművét.

Idén október 17-én délután immár a hagyomány jegyében gyűltünk ismét össze a csucsai református templomban, hogy emlékezzünk a két dicső tábornokra, akik nem tették le a fegyvert.

Előzőleg Bánffyhunyadon "Az erdélyi hadsereg" c. vers költőjére emlékezett Kalotaszeg. Március 26-27-én múlt 150 éve, hogy Petőfi itt írta a fent említett versét.

Tervünk volt egy szobor felállítása a bánffyhunyadi templom előterében, sajnos az illetékesektől csak tanácsot kaptunk, kalácsot nem. Így aztán a bánffyhunyadiak Szentadrási István helyi RMDSz elnök és Lakatos András megyei tanácsos vezetésével egy kopjafát állítottak a lángelkű poéta emlékére.

Szombat délután a gyülekezeti teremben történelmi előadások hangzottak el *Egyed Ákos*, valamint *Kozma Dezső* professzor és *Kónya-Hamar Sándor* képviselő részéről.

Vasárnap délelőtt az istentisztelet után került sor a kopjafa avatására, melyet Chis Nicolas helyi polgármester leplezett le és a helyi, valamint a testvértelepülés Enying lelkésze, Hajdú

Zoltán áldott meg. A kopjafát megkoszorúzta többek közt *Alföldi László* kolozsvári főkonzul is. Így mára újabb Petőfi emlékhellyel lett gazdagabb Erdély.

Az ebédszünet után vonultak az emlékező kalotaszegiek Csucsára, ahova elkísért a főkonzul is. Az istentiszteletet előadások és 48-as dalok követték. A megemlékezés hangulatát leginkább kifejezi *Patrubány Miklósnak* az alkalomra írt (alant következő) beszéde.

Okos Márton

Tisztelt Ünneplő Gyülekezet!
Szeretett Sorstársaim!

A Magyarok Világszövetsége és annak Erdélyi Társasága - a VET nevében köszönetet mondok Önöknek azért a megtiszteltetésért, amelyben meghívásukkal és szólásra biztató felkérésükkel részeltettek. Számunkra a Kalotaszegen való megjelenés egyben kihívás, hisz bűn volna elhallgatni, hogy e gyepűvédők lakta szegen Székelyjő sorsa kísért.

Túl az Aradi Vértanúk napján, túl az 1848-49-es hősök és vértanúk emlékének szentelt ünnepsorozatán, a magyar szabadságharc két tábornokának alakját idézzük ma fel: a lengyel *Bem Józsefre* és az örmény származású székely *Czetz Jánosra* emlékezünk.

Különleges érzés arra gondolnunk, milyen sok nép fia vette fel a harcot és küzdött - sok esetben életét is áldozva - a magyar szabadságért.

Különösen fontos élmény ez ma, amikor nemzetársainkat oly sokszor keríti hatalmába az elhagyatottság és a számkivetettség érzése. Hogy ez az érzés mennyire csalóka, téves előfeltevésekből sarjad, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az itt említett két népnek a magyarok iránti ragaszkodása és szeretetének megannyi jele.

Lengyelországban idén, nyárelő havában egymillió zarándok részvételével zajló szentmisén avatták szentté Árpád-házi Kingát. Ez a hatalmas gyülekezet önfeledten énekelte a magyar királynőt dicsőítő éneket. Magyarország címere közvetlenül a vatikáni címet követte, megelőzve Lengyelországot és valamennyi más országot.

Valamennyi főpap, beleértve a szentté avatást végző pápát is, szentbeszédét a magyarok üdvözlétével kezdte, a magyar királyok dicséretével folytatta, az Árpád-házi szentek cselekedeteinek méltatásával végezte. A nép pedig óriási, közel száz méteres transzparensszal adta kölcsön Lengyelországnak jelmondatát, "Polonia semper fidelis" helyett "Hungaria semper fidelis" írva ki. Az ötven milliós lengyel nép az Árpád-házi magyar királynőt, Szent Kingát "matka narodu"-ként, a "nép anyja"-ként tiszteli! Kell-e azon csodálkoznunk, hogy Szent Kinga ugyancsak Lengyelországban élt húga, Boldog Jolán halálának hétszázadik évfordulóján a lengyel egyház Boldog Jolán emlék-évet hirdetett meg? Mindezek ismeretében érthetővé válik-e Bem József hadvezéri szerepvállalása az erdélyi hadszíntéren? Róla maradt ránk a következő mondás: háborús hadvezetése alatt sok nép fiával találkozott és egy kivételével, valamennyi között volt áruló. Egyedül örmény árulóval nem találkozott.

Az örmények 1680 táján, Apafi Mihály fejedelemsége alatt érkeztek Erdélybe. A magyarság iránti ragaszkodásuk vetekszik a lengyelekével. Honalapításuk után alig két évtizeddel már tömegesen ott vannak Rákóczi fejedelem szabadságharcot vívó seregeiben. Miként ott vannak a negyvennyolcasok között is, számukat messze fölülmúló arányban vállalva az áldozatot.

Az Aradi Tizenhármak között, akiknek vértanúságára a múlt héten emlékeztünk 150-ik alkalommal, ketten is örmény származásúak voltak: *Kiss Ernő* és *Lázár Vilmos*. De ott vannak a magyarság huszadik századi szabadságharcaiban is. Ötvenhat legendás hőse, a Corvin köz vezére, a szamosújvári születésű *Pongrácz Gergely* így vall magáról: "Ereimben

örmény vér folyik, de szívem magyar!" A Székelyföldön, Gidófalván született *Czetz János* lánglelkű székelymagyar hazafi volt, aki sohasem tette le a fegyvert. Világos után sem, és Komárom eleste után sem! Az osztrák-orosz szövetség végső győzelme után Dél-Amerikába emigrált, ahol az argentin hadsereg legfőbb szervezője lett. Az Argentin Katonai Akadémia ma Czetz János nevét viseli, dicsőséget szerezve a székelységnek és a magyarságnak. Miként az örményeknek is, hiszen a székely Czetz János mindig büszkén vállalta örmény őseit.

Minekünk, kései utódoknak pedig meg kell ismernünk azokat a népeket, amelyek velünk nyelvi rokonságban ugyan nincsenek, de akik édes testvérnél jobban, hűségesebben szeretnek minket. Lengyelország itt van a közelünkben. Magyarországgal együtt lép az egyesült Európába. Örményország távol van.

Onnan ritkábban érkeznek hírek. (Hányan tudják ma, hogy mi van a tíz évvel ezelőtt szabadságharcát kezdő Hegyi Karabahban?)

A magyar történelemírás még adósunk a lengyel-magyar, az örmény-magyar ragaszkodás igazi, mély gyökereinek feltárásával. Bem József és Czetz János történelmi léptékű szerepvállalása ehhez jó készletet kell, hogy jelentsen.

Szeretett Sorstársaim!

Lehet-e szebb ünnepe Kalotaszegnek, a szegek népének, a gyepűvédők utódainak, mint két ilyen hős harcosra megemlékezni, életútjukból példát venni, hitet meríteni? Lehet felnézni, tanulni, példát venni. Kalotaszeg a hős elődök előtti mai főhajtásával egyben felemeli fejét és szembe néz a jövő kihívásaival. Székelyjő a tatárjárás idején magára maradt, sorsa elvégeztetett.

De Kalotaszeg nincs egyedül, hisz vigyáznak rá heten, a folyók menti szegek: Érszeg, Körösszeg, Szamosszeg, Beregszeg, Garamszeg, Isaszeg és Dunaszeg.

Kolozsvár - Budapest, 1999. október 17.

Patrubány Miklós a
VET elnöke

Gudenus János József felhívása:

Az örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája című kötet reményeink szerint a 2000-ik, milleniumi évben jelenik meg.

Kérem a tisztelt olvasók segítségét, hogy a családok feldolgozásához leszármazási táblázatokat, gyászjelentéseket, anyakönyvi kivonatokat küldjenek.

A következő családok adatai kerülnek feldolgozásra:

Balta, Bocsánczy, Bogdánffy, Buzát, Capdebo (baraczházi), Csiky (erzsébetvárosi), Csomák, Czárán (seprősi), Dániel báró és nemes (szamosújvárnémeti), Gajzágó (apanagyfalusi), Gáspár, Gorove (gatályai), Govrik (fegyverneki), Gyertyánffy (bobdai), Hankovics, Hollósi (gertyenyési), Issekutz (1758), Issekutz (marosvásárhelyi), Issekutz (1760), Jakabffy, Jeremiás, Kabdebo (talpasi), Kápri báró, Karátsonyi gróf és nemes (beodrai), Kiss báró és nemes (eleméri és ittebei), Korbuly (lompéti), Kövér (gyergyószentmiklósi), Kövér (rétháti), Kristóf alias Jakabfy, Lászlóffy, Lázár, Lengyel (ebesfalvi), Lukács báró és nemes (erzsébetvárosi), Markovits (kisterpesti, spizzai gróf), Mártonffy, Novák (szentmiklósi), Pap báró, Pap-Gergely, Patrubán, Pattantyús-Ábrahám (danczkai), Pászákász, Petraskó, Placsintár, Rátz, Simay, Szarukán, Szentpétery, Terdik, Török, Vertár (szombatsági), Vikol, Zakariás.

Cím: Gudenus János József,

1211 Budapest-Csepel, Kiss János altb.u.61., fszt. 1. ajtó

Az EÖGYKE székhelyén (Budapest I. Donáti u. 71a) alatt megvásárolható Ávedik Lukács Erzsébetváros monográfiája c. műve (1896, Szamosújvár) fénymásolt kivitelben, 2 ezer Ft-ért. Ugyanitt kapható a Szongott-sorozat (Szamosújvár monográfiája) hasonlóan fénymásolt kivitelű, utolsó kötete, A magyar- örmény metropolisz (1901, Szamosújvár) 1.500 forintos áron.

A név kötelez

Magyarországon a második világháború után eltörölték a nemesi, főnemesi rangokat és megtiltották az erre utaló előnevek használatát.

Napjainkban az országházban is felvetődött a régi, nemesi, főnemesi címek esetleges újra használhatóságának kérdése. Ezzel kapcsolatban sokakban sajnos torz és elferdített kép rajzolódik ki, nyilvánvalóan az elmúlt 40-45 kommunista év hatására. Sokan monarchikus visszarendeződéstől tartanak, halott szó nincs erről.

Attól tartanak, hogy valami kiváltságot jelentenek vagy jelentenének. Pedig Európában és a világ nagyobb részén máig is léteznek. Élnek vele és nem visszaélnék, mert a név kötelez. Ezeket a rangokat, címeket - báró, gróf, herceg, vitéz, stb. - többnyire valamilyen kiemelkedő cselekedetért kapta viselője és családja.

Ezeket a címeket és rangokat nem úgy viselték és kapták, mint valamikor - nem is olyan régen - nálunk a "Munkaérendment" különböző fokozatait.

Ezeknél a nemesi, főnemesi családoknál a gyermekek és ifjak időben megtanultak viselkedni és jaj volt annak a csemetének, aki nem megfelelően viselkedett a ház személyzetével: az ilyesmi teljesen kizárt volt, ők nem "újgazdagok" voltak. Megtanultak viselkedni, beszélni, étkezni, nem trágárkodni, az idősebbet tisztelni, köszönni és megköszönni. Megtanulták, mit jelent a család, a nemzet, a hit... sokmindent, ami manapság, sajnos, egyre ismeretlenebb. Ezt bizonyította az is, hogy amikor a háború után kitelepítették őket és kénytelenek voltak segédmunkát és más, megalázásnak szánt munkát végezni, hogyan állottak helyt. A témáról szép számban készültek dokumentumfilmek.

Jó volna ezt másoknak is elsajátítania a mai, eldurvult világban, és megtalálni azt, ami összetart, nem elválaszt!

Ők, ezek a nemesi, főnemesi és egyéb címeket viselők tudták ezt, mert tudták, hogy a név kötelez!

Kabdebó János

KISS ERNŐ HONVÉDTÁBORNOK PÉLDÁJA

Nemzeti történelmünk legfényesebb lapjai közé tartozik az a közel másfél esztendő, amelyet az 1848. évi polgári forradalom s az azt követő szabadságharc jelentett. Nem csupán az öreg kontinens, hanem az egész művelt világ érdeklődésének a homlokterébe kerültünk, magyarán a világ történelmét mintegy tizenhét hónapon át elődeink írták. Hogy miért? Mert amely kegyelmi pillanat egy nemzet életében oly ritkán adatik meg: a hazáért és az egyetemes haladásért vívott küzdelem akkor egyidejűleg zajlott, szerencsésen tudott ötvöződni a nemzeti, a társadalmi érdek és a "népek tavaszán" Európa-szerte lángra kapott, általános érvényű szabadságeszme.

Egy olyan etnikai sokszínű vidéken, amilyen a török kiűzése utáni újratelepítés óta a Bánság, hangsúlyozni szeretném, hogy küzdelmünk Petőfi által oly sokszor megénekelt vezéreszméje: